

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΑΪΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΥΜΑΙΩΝ «ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ»

Τ Α Σ Υ Μ Α Ϊ Κ Α

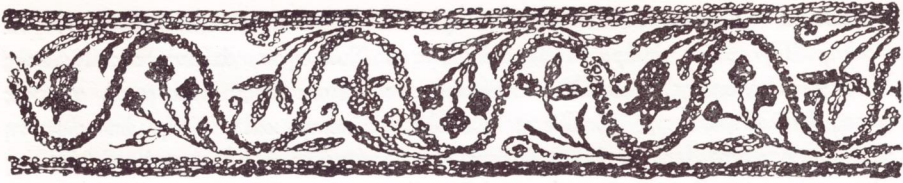
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΤΟΜΟΣ Ε΄

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΧΑΒΙΑΡΑ

ΑΘΗΝΑ 1989

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΟΡΜΙΤΗ ΕΠΙ ΙΤΑΛΟΚΡΑΤΙΑΣ

Στὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἱ. Μονῆς Πανορμίτου Σύμης¹ σώζεται τετράδιο μὲ ἀντίγραφα ἐγγράφων ἐξαπολυθέντων ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ καταγραφές προσορμήσεων πλοίων καὶ προσφορῶν πρὸς τὴ Μονὴ κυρίως καπεταναίων καὶ ναυτικῶν τῆς περιόδου 1901 - 1919, πού εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ μελετήσω τὸ καλοκαίρι τοῦ 1988 γιὰ τὴν προετοιμαζόμενη νέα ἔκδοση τῆς περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μελέτης μου. Στὰ ἀντίγραφα αὐτὰ ἀναγνωρίζεται ὁ γραφικὸς χαρακτήρας τοῦ τότε γραμματικοῦ καὶ ἀργότερα Τοποτηρητῆ τοῦ Πανορμίτη Σωφρονίου². Τὸ ἐνδιαφέρον τους εἶναι ἐξαιρετικὸ, γιὰτι προβάλλουν ἀνάγλυφα τὶς ταλαιπωρίες καὶ τὰ δεινὰ τῶν μοναχῶν τοῦ μοναστηριοῦ μας, πού ὑπέφεραν ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς κατακτητῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ καταγραφές τῶν προσορμήσεων καὶ προσφορῶν εἶναι πολὺ σημαντικῆς (1901 - 1914), γιὰτι δείχνουν πόσο οἱ θαλασσινοὶ μας εὐλαβοῦνταν ἤδη στὰ χρόνια ἐκεῖνα τὸν Πανορμίτη καὶ μαρτυροῦν τὴ μεγάλη φήμη, πού εἶχε τὸ Προσκύνημά του ὄχι μόνον στὰ Δωδεκάνησα, μὰ καὶ πιὸ πέρα, καὶ στὸν Μικρασιατικὸ Ἑλληνισμό.

1. Βλ. Ἰ. Μ. Χ α τ ζ η φ ὴ τ η: Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πανορμίτου Σύμης, Ἀθήνα 1978. Τοῦ Ἰ δ ι ο υ: «Νέα στοιχεῖα καὶ εἰδήσεις γιὰ τρία μετόχια τῆς Ἱ. Μ. Πανορμίτη», Τὰ Συμαϊκά, 4(1984), σσ. 47 - 74. Τοῦ Ἰ δ ι ο υ: «Ὁ Πανορμίτης στὴ δημοτικὴ ποίηση καὶ παράδοση τῆς Δωδεκανήσου», Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Μητροπολίτην Ρόδου κ.κ. Σπυρίδωνα ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀρχιερατείας, Ἀθήνα 1988, σσ. 261 - 268. Ἰ ω ἄ ν ο υ Ἡ λ. Β ο λ α ν ἄ κ η: «Τὰ παλαιοχριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Δωδεκανήσου», ὅπ. παρ., σελ. 326. Σ ω τ η ρ ῖ ο υ Ἰ. Ἀ γ α π η τ ῖ δ η: «Ἡ ἐν Σύμῃ Μονὴ τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ τοῦ Πανορμίτου - μεταπολεμικαὶ ἐξελίξεις», ὅπ. παρ., σσ. 153-166.

2. Φέρεται ἐγγεγραμμένος στὸ μοναχολόγιό τοῦ Πανορμίτη τὸ 1915. Ἀνέλαβε τοποτηρητῆς τὸ 1926. Βλ. Χ α τ ζ η φ ὴ τ η: Ἡ Ἱερὰ Μονή... , ὅπ. παρ., σελ. 113 καὶ 109.

Ἀπὸ ἔγγραφο τῆς 14/6 Ἀπριλίου 1917 πληροφοροῦμαστε ὅτι οἱ Ἴταλοὶ ἀπαγόρευσαν νὰ γίνεταί τὸ ψάρεμα μέσα στὸ λιμάνι τῆς Μονῆς τὴ νύχτα καὶ ὁ Ἡγούμενος Ἰγνάτιος³ ζητάει ἀπὸ τὸν Στρατιωτικὸ Διοικητὴ τῆς Σύμης Α. Grosso εἰδικὴ ἄδεια, ὥστε νὰ μὴν ἐμποδίζεται ἡ ἀλιεία, στὴν ὁποία βασιζόταν ἡ διατροφή τῶν μοναχῶν καὶ ἐργαζομένων στὸ μοναστήρι τὶς κατάλληλες νυκτερινὲς ὥρες.

Στις 20/2 Ἀπριλίου 1917 ἡ Μονὴ ζητάει νὰ τῆς ἐπιτραπεῖ ἡ μεταφορὰ τοῦ ἀλεύρου ὄχι ἀπὸ τὴν ξηρά, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα (ποῦ δὲν τῆς τὸ ἐπέτρεπαν), γιὰτι εἶχε ἓνα μόνο ὑποζύγιο, τὸ ὁποῖο τὸ ἔστειλε πολλὰς φορὰς στὴ Σύμη, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ἀναπαύεται καὶ νὰ ἀντιμετωπίζει κίνδυνο ν' ἀχρηστευθεῖ.

Φοβερὴ καταστροφή ὑφίσταται ἡ σπορὰ τοῦ μοναστηριοῦ ἀπὸ ἐπιδρομὴ σπουργιτιῶν στις 6/19 Μαΐου 1917. Ὅπως σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὁ ἱερομόναχος Κωνσταντῖνος⁴: «ἀνέφος συγκείμενον ἐκ χιλιάδων πτηνῶν σπουργιτιῶν» κατέστρεψε ὀλοσχερῶς τὴ σπορὰ τῶν δύο χωραφιῶν. Ἄν αὐτὸ συνεχισθεῖ, σημειώνει, «δὲν θὰ θερίσωμε διόλου» καὶ ζητάει νὰ δοθεῖ ἄδεια μὲ ἓνα «τσιφτὲ» νὰ τὰ φοβίσουν καὶ νὰ φύγουν (νὰ δοθεῖ ἐντολὴ ἀπὸ τὶς Ἴταλικὰς ἀρχὰς στὸν Τελωνοφύλακα).

Τὸν Ἰούλιο 1917 ἀπὸ φοβερὴ τρικυμία καταστράφηκε ὁ μῶλος τῆς μονῆς. Ζητεῖται καὶ πάλι ἄδεια νὰ μεταφερθοῦν ἀπὸ τὴ θάλασσα τὰ σιτηρὰ στὴ Σύμη, γιὰ ἄλεσμα.

Οἱ ἀπαγορεύσεις τῶν Ἰταλῶν εἶχαν δημιουργήσει σοβαρότατα προβλήματα στὴ Μονὴ μὲ ἐπιπτώσεις στὰ οἰκονομικὰ καὶ τὴν ἀνάπτυξή της. Ἔτσι στις 5/18 Σεπτεμβρίου 1917 ζητάει νὰ ἐπιτραπεῖ ἡ ἔξοδος τῶν πληρωμάτων τῶν καταπλεόντων στὸν λιμενίσκο τῆς караβιῶν, ὥστε νὰ μὴ στερεῖται τῶν πόρων.

Ἡ πιὸ μακρὴ σελίδα τῆς Ἰταλοκρατίας ἦταν ἡ ἐκτέλεση στις 11 Φεβρουαρίου 1944 στὴ Στρατερὴ τῆς Σύμης τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς Χρυσάνθου Μαρουλάκη⁵, τοῦ οἰκονόμου τῆς Μονῆς Μιχαὴλ Λάμπρου καὶ τοῦ Ἑλληνα στρατιώτη Φλώρου Ζουγανέλη, τμήμα τῆς προσφορᾶς τοῦ μοναστηριοῦ στὴν ἐθνικὴ ἀντίσταση (ἦταν κέντρο κατασκοπείας)⁶.

Ἀντιλαμβάνεται κανεὶς πόσο δίκαιο εἶχε ὁ Συμαῖος Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Δ. Βολονάκης, ὅταν στις 14 Ὀκτωβρίου 1949 ποῦ ἐπισκέφθηκε τὸν Πανορμίτη, σημείωσε:

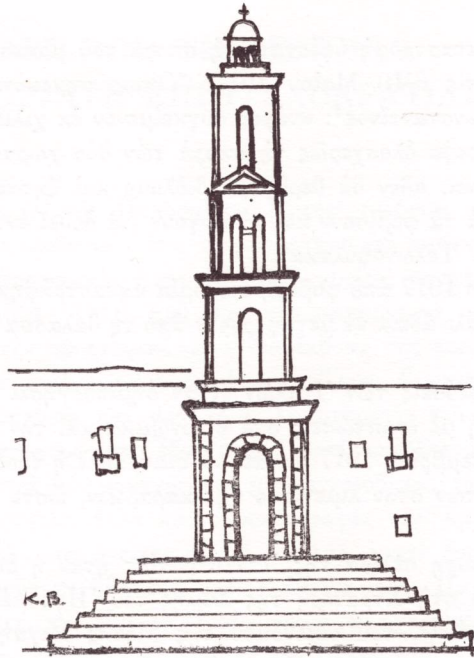
3. Ἡγούμενος ἀπὸ τὸ 1896. Βλ. ὅπ. παρ., σελ. 108.

4. Φέρεται ἐγγεγραμμένος στὸ μοναχολόγιο τοῦ Πανορμίτη τὸ 1913. Ἀπὸ τὴ Ρόδο. Βλ. ὅπ. παρ., σελ. 113.

5. Ἡγούμενος ἀπὸ τὸ 1933 ὡς τὸ 1944. Βλ. ὅπ. παρ., σελ. 109.

6. Λεπτομέρειες γιὰ τὰ συμβάντα βλ. ὅπ. παρ., σσ. 59 - 64.

«Επεσκέφθην ἐν βαθυτάτῃ κατανόξει τὴν ἱερὰν καὶ ἱστορικὴν μονὴν τοῦ
Ταξιάρχου Μιχαὴλ ἐλευθέραν ἤδη μετὰ στυγνὴν ξενοκρατίαν καὶ ἀειμνή-
στους ἀπελευθερωτικούς ἀγώνας».

Σχέδιο Κώστα Βαλσάμη.

